

پوهنتون سلام

پوهنځی شریعات و قانون

پروگرام ماستری فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان

وزارت تحصیلات عالی

معینیت امور علمی

مصلحت و ضوابط آن در شریعت اسلامی

(رساله ماستری)

محصلة: عاقله سهیل

استاد رهنما: دکتور محمد یوسى ابراهيمي

سال: 1401 هـ. ش. 1444 ع. ق.

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات و قانون
پروگرام ماستری فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت امور علمی

مصلحت و ضوابط آن در شریعت اسلامی

(رساله ماستری)

محصله: عاقله سهیل

استاد رهنما: دکتور محمد یونس ابراهیمی

سال: 1401 هـ. ش 1444 هـ

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دپارتمنت فقه و قانون

بورده ماستری

تصدیق نامه

محترمه عاقله بنت عبدالقدوس ID: 98-631-SH-MSF محصل دور هفتم فقه و قانون که رساله ماستری خویش را زیر عنوان: مصلحت و ضوابط آن در شریعت اسلامی به روز سه شنبه تاریخ ۳ / ۳ / ۱۴۰۱ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و به اساس بررسی هیات تحکیم مستحق ۸۷ (نمره به عدد) هشتاد و هفت (نمره به حروف) گردید، موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم:

شماره	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	سر محقق سید حبیب شاکر	عضو هیات	
۲	دکتور مصباح الله عبدالباقي	عضو هیات	
۳	دکتور محمد یونس ابراهیمی	استاد رهنما و رئیس جلسه	

معاون علمی

آمر بورده ماستری

خلاصه بحث

بحث مصلحت یکی از مباحث مهم و اساسی در شریعت اسلامی محسوب می شود که نیاز به تفصیل و تحقیق دارد به همین خاطر در این رساله به روش کتابخانه یی طی یک مقدمه، چهار فصل و خاتمه موضوع متذکره مورد بررسی قرار گرفته است که خلاصه محتویات آن قرار ذیل است:

در فصل اول این تحقیق موضوعات مقدماتی و کلی مانند تعریف اصول فقه، مصادر شریعت و شرح اصطلاحات عمومی بحث مانند تعریف مصلحت، ضوابط و برخی دیگر از اصطلاحات مهم بیان شده است و از این فصل بر می آید که از نشانه های جامع بودن دین اسلام رعایت مصالح و ضروریات است و شرایع و ادیان آسمانی مصالح ضروری به حفظ دین، حفظ نفس، حفظ عقل، حفظ نسل و حفظ مال را رعایت کرده اند و شریعت اسلام که آخرین نسخه الهی است این مصالح را با کامل ترین ایجاد و صورت آن مراعات نموده و ابتدا برای ایجاد و سپس جهت حفظ آنها احکامی را تشریح کرده است. و همچنان دانسته می شود که مصلحت یکی از مصادر مختلف فیه مانند استحسان، عرف و عادت، شریعت امت های پیش از ما، مذهب صحابی، استصحاب، و ذرائع از مصادر مختلف فیهها بوده است که تطبیقات زیادی در احکام فقهی دارد اما رعایت آن مبتنی بر شرایط عمده است مانند اینکه مصلحت موافق با شریعت باشد و مخالف هیچ اصلی از اصول آن و منافای هیچ دلیلی از ادله احکام آن نباشد، مصلحت ذاتا معقول باشد، به نحوی که بر عقل های سلیم عرضه شد، آن را تلقی به قبول کند، اخذ به مصلحت برای حفظ امری ضروری یا رفع یک حرج باشد.

در فصل دوم تقسیمات مصلحت برحسب اهمیت، اعتبار شارع و از حیث عموم و خصوص بیان شده است و در فصل سوم دیدگاه فقهاء در مورد حجیت و عدم حجیت مصالح مرسله با ذکر دلایل هردو جانب بیان شده همچنان شروط و حدود رعایت مصالح در نزد فقهای که به حجیت آن قول کرده اند می باشد و خلاصه این شروط چنین که مصلحتی که نظر گرفته شده است موافق با مقصود و دیدگاه متخصصین باشد تا از عدم پایمال شدن اخلاق و اهداف شریعت اسلامی، اطمینان حاصل شود، مصلحت گرایی موجب تلف شدن حق ثابت دیگران، حلال ساختن حرام و یا حرام ساختن حلال نگردد، و مصلحت گرایی باعث ضرر رسانیدن به دیگران نشود زیرا الحاق ضرر به دیگران در شریعت ممنوع است. و در فصل اخیر ضوابط عمل به مصلحت بیان و خلاصه آن چنین است که مصلحت زمانی مورد تطبیق قرار می گیرد که با نصوص شرعی تعارض و تضاد نداشته باشد و نص قطعی عبارت از نصی است که در دلالت معنای مقصودش دارای احتمال معنای دیگر نباشد و اگر مصلحت شرعی با چنین نص قطعی در تعارض واقع شود و منافات داشته باشد بدون شک به مصلحت عمل نمی شود.

واژه های کلیدی: مصلحت، شریعت، اصول، مرسله

فهرست موضوعات

1 مقدمه Error! Bookmark not defined.

فصل اول

مفاهیم و کلیات

مبحث اول : علم اصول فقه و معرفی مصادر شریعت Error! Bookmark not defined.

مطلب اول : تعریف اصول فقه و اهمیت آن Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: مصادر شریعت و جایگاه مصلحت در آن Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: مصادر اختلافی شریعت Error! Bookmark not defined.

مبحث دوم: تعریف مصلحت Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: تعریف لغوی Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: تعریف اصطلاحی Error! Bookmark not defined.

مبحث سوم: تعریف ضوابط و فرق آن با قاعد Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: تعریف لغوی و اصطلاحی ضوابط Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: فرق میان قاعده و ضابطه Error! Bookmark not defined.

فصل دوم

تقسیمات مصلحت

مبحث اول: تقسیم مصلحت معتبر بر حسب اهمیت و میزان قوت آن Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: حاجیات Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: تحسینیات Error! Bookmark not defined.

مبحث دوم: تقسیم مصلحت از حیث اعتبار شارع Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: مصلحت معتبر Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: مصالح ملغی Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: مصالح مرسله یا مطلقه Error! Bookmark not defined.

مبحث سوم: اقسام مصلحت از حیث عموم و خصوص و ثبات و دوام Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined.....مطلب اول: مصالح عام
Error! Bookmark not defined.....مطلب دوم: مصالح خاص
Error! Bookmark not defined.....مطلب سوم: مصالح ثابت
Error! Bookmark not defined.....مطلب دوم: مصالح متغیر
Error! Bookmark not defined.....مبحث چهارم: مصالح و ارتباطات آن
Error! Bookmark not defined.....مطلب اول: ابعاد ترتب احکام بر مصالح
Error! Bookmark not defined.....مطلب دوم: چگونگی رفع تعارض میان مصالح
Error! Bookmark not defined.....مطلب سوم: حدود مصلحت
Error! Bookmark not defined.....مطلب چهارم: خلط مصلحت و مفسده

فصل سوم

مصالح مرسله، حجیت و شروط آن

Error! Bookmark not defined.....مبحث اول: دیدگاه فقهایی که مصالح مرسله را حجت می دانند
defined.

Error! Bookmark not defined.....مطلب اول: دلایل از آیات قرآن کریم

Error! Bookmark not defined.....مطلب دوم: دلایل از سنت نبوی

Error! Bookmark not defined.....مطلب سوم: دلایل عقلی

Error! Bookmark not defined.....مبحث دوم: دیدگاه فقهایی که مصالح مرسله را حجت نمی دانند
defined.

Error! Bookmark not defined.....مطلب اول: دلایل از آیات قرآن کریم

Error! Bookmark not defined.....مطلب دوم: دلایل از سنت نبوی

Error! Bookmark not defined.....مطلب سوم: دلایل عقلی و مناقشه دلایل عدم حجیت

Error! Bookmark not defined.....مبحث سوم: شروط عمل به مصلحت مرسله

Error! Bookmark not defined.....مطلب اول: شروط ذاتی و اساسی

Error! Bookmark not defined.....مطلب دوم: شروط ضروری

فصل چهارم

ضوابط مصلحت

Error! Bookmark not defined.....مبحث اول: عمل به مصلحت باید دربرگیرنده مقاصد شریعت باشد
defined.

Error! Bookmark not defined.....مطلب اول: مفهوم و دلایل مقاصد شریعت
Error! Bookmark not defined.....مطلب دوم: مندرج بودن مصلحت در مقاصد شریعت
Error! Bookmark not defined.....مبحث دوم: عدم تعارض مصلحت با نصوص شرعی
Error! Bookmark not defined.....مطلب اول: تعارض مصلحت با نص قطعی
Error! Bookmark not defined....مطلب دوم: تعارض مصالح مرسله با نص غیر قطعی
Error! Bookmark not definedمبحث سوم: عدم تعارض مصلحت با قیاس و مصلحت مهم تر از آن **defined.**

Error! Bookmark not defined.....مطلب اول: ارتباط میان مصالح و قیاس
Error! Bookmark not definedمطلب سوم: عدم فوت شدن مصلحت مهم تر یا برابر از آن **defined.**

Error! Bookmark not defined.....مطلب چهارم: دلیل و اهمیت اعتبار ضوابط مصلحت
Error! Bookmark not defined.....نتیجه گیری
Error! Bookmark not defined.....پیشنهادات
Error! Bookmark not defined.....فهرست ها
Error! Bookmark not defined.....فهرست آیات قرآن کریم
Error! Bookmark not defined.....فهرست احادیث
Error! Bookmark not defined.....فهرست اعلام
Error! Bookmark not defined.....فهرست منابع

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

salamresearchcentre@salam.edu.af